

2009. május

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Május 1.	20:45 UT	első negyed
Május 9.	04:01 UT	telehold
Május 17.	07:27 UT	utolsó negyed
Május 24.	12:12 UT	újhold
Május 31.	03:23 UT	első negyed

A bolygók láthatósága

Merkúr: A hó elején egy és háromnegyed órával nyugszik a Nap után, könnyen látható az esti nyugati ég alján. Láthatósága a hónap második hetében gyorsan romlik, 18-án már alsó együttállásban van a Nappal. Május legvégén újra kereshető napkelte előtt a keleti ég alján, de láthatósága nagyon kedvezőtlen.

Vénusz: Feltűnően látszik a hajnali keleti égen. Egész hónapban másfél órával kel a Nap előtt. Fényessége $-4,5^m$ -ról $-4,3^m$ -ra, átmérője $40''$ -ről $25''$ -re csökken, fázisa $0,24$ -ről $0,46$ -ra nő.

Mars: Előretartó mozgást végez a Pisces csillagképben. A hajnali égen látható a dél-keleti látóhatár felett. A hónap elején egy, a végén másfél órával kel a Nap előtt. Fényessége $1,1^m$, átmérője $4,5''$ -ről $4,7''$ -re nő.

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Capricornusban. Éjfél után kel, az éjszaka második felében feltűnően látszik a délkeleti ég alján. Fényessége $-2,3^m$, átmérője $39''$.

Szaturnusz: Az éjszaka első felében látható a Leóban, hajnalban nyugszik. Kezdetben hátráló, majd 17-től előretartó mozgást végez. Fényessége $0,8^m$, átmérője $18''$.

Uránusz: Kora hajnalban kel. A hajnali dél-keleti ég alján, közel a látóhatárhoz kereshető a Pisces csillagképben.

Neptunusz: Éjfél után kel. Hajnalban kereshető a Capricornusban. 29-én mozgása előretartóból hátrálóra változik.

Májusi mélyég-ajánlat

Tavasztó havára olyan célpontokat szemeltünk ki, melyek közül mindenki található kedvére valót. Binokulárral és szabad szemmel a legszebb a Coma-csillaghalmoz (Mel 111). A gömbhalmazok szerelmesei már este kényelmes helyzetben láthatják a legszebb példányokat. Kernya János Gábor cikke (Meteor 2008/11.) segítségével a kissé nehezebb célpontokat is felkereshetjük. 8–10 cm-es műszerekkel már elérhetőek a tavasz fényesebb galaxisai, melyek közül most az Ursa Maiorban látszó NGC 3079, 3310, 3359 és 3718 jelűeket ajánljuk.

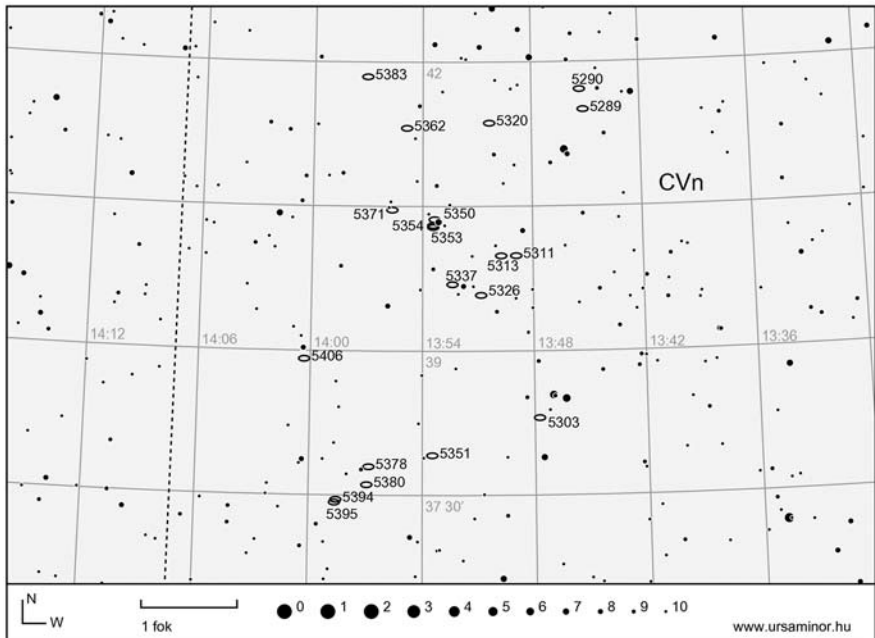
A bogarásztást kedvelők célterülete lehet a rendkívül sokféle galaxist tartalmazó NGC 5350 csoport a Canes Venaticiben. Különösen a jelzett égitest és az NGC 5353–54 szoros hármasa nyűgözheti le a legalább 15 cm-es műszerrel észlelőt. A mellékelt térképen nem csak ezeket, hanem további csillagvárosokat is becserkészhettünk.

Végül a tapasztalt amatőrök figyelmébe ajánljuk a tavaszi ég mélyen rejtőző objektumát. Az Abell 35 (RA= $12^h53^m34^s$, D= $-22^\circ 52'17''$) Hya egy $16 \times 10'$ -es planetáris köd, alig 400 fényéves távolságban. Egy 18 CSE szeparációjú kettőscsillag nagyobb tömegű tagja önmagában fejlődve ledobta héját, és egy fehér törpét hagyott hátra. Társa egy szubóriás fősorozati csillag, mely igen gyorsan, szinte a szétszakadás határán forog. A csillagpár gyorsan mozog a térben, emiatt az óriás csillagszele kölcsönhatásba lép a korábban kidobott anyaggal, de nem a szokványos gyűrű alakban, hanem egy parabola formájú lökéshullám formájában. Ez az égi „íj” rendkívül egyedivé teszi a köd megjelenését.

Külhoni tapasztalatok szerint már 10–15 cm-es műszerrel és OIII szűrővel látható, kis nagyítással.

Kaposvári Z.

Sánta Gábor

Meteoros észlelési ajánlat

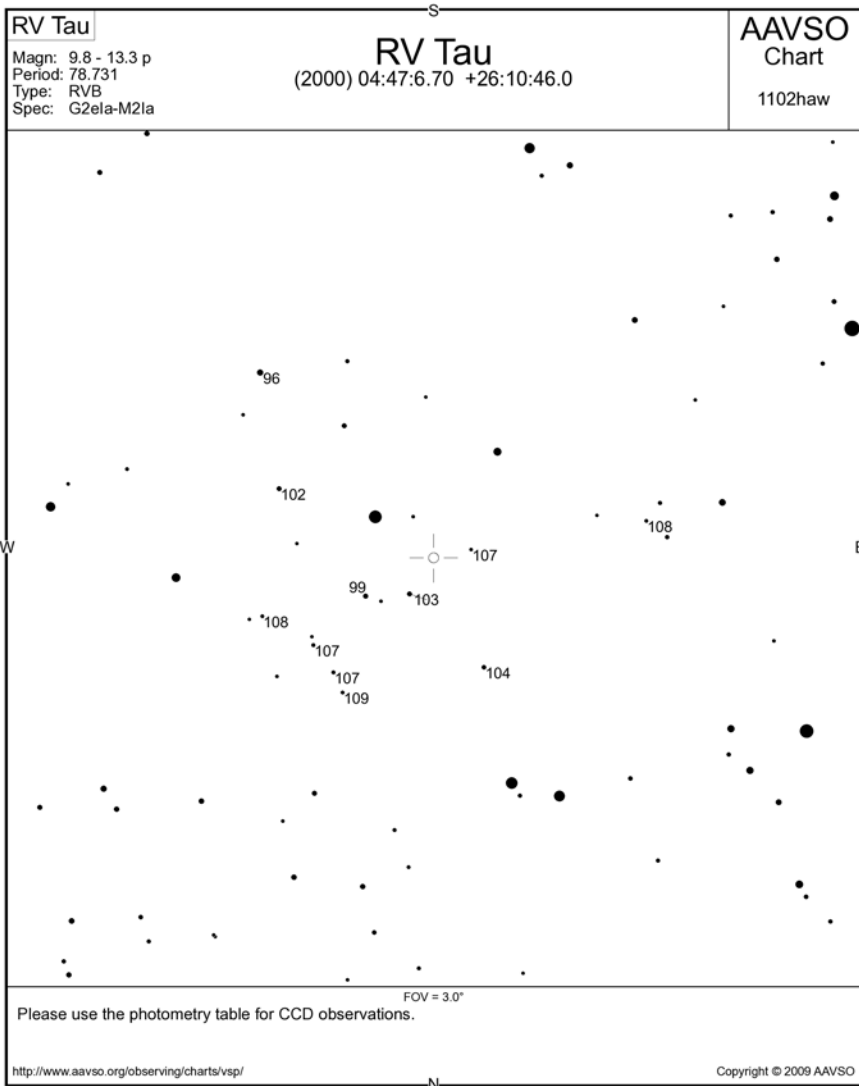
Az Éta Aquaridák (ETA) meteorraj idén április 19. és május 28. között jelentkezik. Maximuma május 6-án várható 0:00 UT körül. Nagyon hajnali raj, a radiáns a hajnali szürkületben látszik a legjobban, de ekkor is alacsonyan lesz, hiszen reggel 8 órakor delel. A híres Halley-üstökössel kapcsolatban álló raj a 2008–2010-es években éri el maximumát, tehát idén éppen a közepén vagyunk a 12 évente bekövetkező megnövekedett aktivitásnak. A maximum elhúzódik, általában május 3-ától és 10-éig tart. Május 9-én telihold lesz, de a hajnalra már lenyugszik. A várható ZHR 85 körül alakul, de a déli félteke észlelői láthatnak több meteort, mivel ott a radiáns magasan van. A rajtagok ugyanolyan gyorsak, mint a Leonidák. Mivel szinte horizont közeléből indulnak, ezért nagyon hosszú, fényes nyomokat hagynak az égbolton. Tavaly az átlag ZHR 50 körül alakult május 6-án, de néhány észlelő 65-ös értéket is észlelt.

A C/2008 T2 (Cardinal)-üstökös

A kanadai Rod Cardinal által tavaly októberben felfedezett üstökös június 13-án kerül napközbe 1,202 CSE-re központi csillagunktól. Délre tartó mozgása miatt hazánkban május közepéig lesz megfigyelhető az esti égen, az Auriga, majd a Gemini csillagképben. Várható fényessége még bizonytalan, a táblázatban megadott adatoktól jelentősebb eltérés is lehetséges!

Dátum	RA (2000)	D	E	m_v
04.09.	05 ^h 15,1 ^m	+39°01'	63°	10,1 ^m
04.14.	05 27,3	+36 23	60	10,0
04.19.	05 39,2	+33 43	57	9,9
04.24.	05 51,1	+31 02	55	9,8
04.29.	06 02,7	+28 18	52	9,7
05.04.	06 14,2	+25 32	50	9,6
05.09.	06 25,6	+22 45	48	9,5
05.14.	06 36,8	+19 55	46	9,4
05.19.	06 48,0	+17 02	44	9,3

Jelmagyarázat: E: elongáció, m_v : fényesség.

A hónap változócsillaga: az RV Tauri

Óriásbinokulárok és RFT-k számára kitűnő célpont a Taurus csillagképben észlelhető RVb típusú változócsillag, melyről cikket közlünk a 47. oldalon!

Mzs

Meteor csillagászati évkönyv 2009

Évkönyvünket folyamatosan postázzuk azon tagjainknak, akik rendezik 2009-ra szóló tagdíjukat. Ára nem tagok számára 1950 Ft, megrendelhető az MCSE-től, megvásárolható a Polaris Csillagvizsgálóban. (mcse@mcse.hu)